

بیت و یک گفتار

حقوق بین الملل بشر

دکتر سیدقاسم زمانی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی

سرشناسه	زمانی، سید قاسم، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	بیست و یک گفتار در حقوق بین الملل بشر / سید قاسم زمانی
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۵۳۲ ص.
شابک	978-600-114-528-5
وضعیت فهرست نویسی	فیا:
موضوع	حقوق بشر
موضوع	حقوق بین الملل بشر دوستانه
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ب ۹ / ز ۸ / ک ۳۲۴۰
رده بندی دیویی	۳۴۱ / ۴۸ :
شماره ثبت کتابی ملی	۴۱۰۱۶۷۳ :

انتشارات خرسندی

خیابان انقلاب، خیابان فخرراری، خیابان لبافی نژاد، نرسیده به

خیابان دانشگاه، پلاک ۷۴، واحد ۲

تلفن: ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۰۵۸۱

فروشگاه شماره ۱: دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، تلفن: ۶۶۴۱۰۲۰۳

فروشگاه شماره ۲: میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۱، تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰ - ۶۶۹۵۰۷۵۹

فروشگاه شماره ۳: خیابان انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید براتی، پلاک ۱، حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی) تلفن: ۶۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

بیست و یک گفتار در حقوق بین الملل بشر

دکتر سید قاسم زمانی

چاپ اول: ۱۳۹۵ - تیراژ: ۳۰۰ جلد - قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-528-5

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۵۲۸-۵

فهرست مطالب

دباجه	۱۵
گفتار اول: فرآیند انسانی شدن حقوق بین الملل و چالش های فراروی آن	۱۹
مبحث اول - فرآیند تاریخی اعتدای مذهب انسان در جامعه بین المللی	۲۰
مبحث دوم - ورود فرد انسان به جامعه بین المللی یا رسوخ ارزش های انسانی در نظام حقوق بین الملل؟	۲۰
نتیجه گیری	۲۵
گفتار دوم: اعلامیه جهانی حقوق بشر: سیر بلورین نظام حقوق بین الملل	۲۷
مبحث اول - نقش تفسیری اعلامیه جهانی حقوق بشر	۲۹
مبحث دوم - اعلامیه جهانی حقوق بشر، شالوده و الهام بخش نهضت تدوین حقوق بشر	۳۰
مبحث سوم - اعلامیه جهانی حقوق بشر و توسعه سازکارهای نظارتی	۳۱
مبحث چهارم - اعلامیه جهانی حقوق بشر و حقوق شهروندی	۳۳
مبحث پنجم - دیگر نقش های اعلامیه جهانی حقوق بشر در ۶۵ سال اخیر	۳۴
نتیجه گیری	۳۵
گفتار سوم: حمایت از اقلیت ها در اسناد جهانی حقوق بشر	۳۷
مبحث اول - پویایی تاریخی در مورد وضعیت حقوقی اقلیت ها	۳۸
مبحث دوم - معنا و مفهوم اقلیت در قلمرو حقوق بین الملل بشر	۴۲
بند اول - معیارهای عینی	۴۵
بند دوم - معیارهای شخصی و ذهنی	۴۵
مبحث سوم - حقوق و تعهدات اقلیت ها در اسناد جهانی حقوق بشر	۴۸
بند اول - حقوق و امتیازات اقلیت ها	۴۸
بند دوم - وظایف اقلیت ها و محدودیت های وارد بر حقوق آنها	۵۵
مبحث چهارم - ماهیت حقوق اقلیت ها	۵۷

مبحث پنجم - حمایت بین المللی اقلیت ها	۶۳
بند اول - ماهیت حمایت بین المللی از اقلیت ها	۶۳
بند دوم - مکانیزم بین المللی حمایت از اقلیت ها	۶۶
مبحث ششم - جایگاه حقوق اقلیت ها در نظام بین المللی	۶۸
بند اول - حمایت از اقلیت ها و حاکمیت ملی دولت ها	۶۸
بند دوم - حقوق اقلیت ها و خودمختاری خلق ها	۷۲
نتیجه گیری	۷۶

گفتار چهارم: شبیه سازی درمانی و حق بر سلامتی در قلمرو حقوق بین الملل بشر ۷۹

مبحث اول - شبیه سازی انسانی و شبیه سازی درمانی	۸۰
مبحث دوم - در جست و جوی مبنای مشروعیت شبیه سازی درمانی در حقوق بین المللی بشر	۸۳
مبحث سوم - مشروعیت شبیه سازی درمانی: تعارض حق ها؟	۸۷
نتیجه گیری	۹۱

گفتار پنجم: حق جدایی جبران ساز در پرتو رویه قضایی ملی و منطقه ای ۹۳

مبحث نخست - حق جدایی جبران ساز در حقوق بین الملل	۹۵
بند نخست - مبنای حقوقی استناد به مکتب جدایی جبران ساز	۹۶
بند دوم - حق جدایی جبران ساز در تئوریات - تفوق بین المللی	۹۹
مبحث دوم - جلوه های حق جدایی جبران ساز در رویه قضایی ملی و منطقه ای	۱۰۵
بند نخست - رأی دیوان عالی کانادا در قضیه جدایی نیک	۱۰۶
بند دوم - قضیه کنگره خلق کاتانگا علیه زئیر	۱۱۵
بند سوم - قضیه لوازیدو علیه ترکیه	۱۱۷
بند چهارم - قضیه کوین مگوانگا گونمه و دیگران علیه کامرون	۱۱۸
نتیجه گیری	۱۲۱

گفتار ششم: مبارزه با تروریسم از رهگذر حقوق بین الملل ۱۲۵

رویکرد حقوقی در برخورد با تروریسم	۱۲۷
شرایط لازم	۱۲۷
پیامدهای این نارسایی	۱۳۰
توجه به پیام سیاسی تروریسم	۱۳۱
تقویت همبستگی بین المللی	۱۳۳
بازگشت به حقوق	۱۳۴
پی نوشت ها	۱۳۸

گفتار هفتم: جایگاه موازین بین المللی حقوق بشر در مبارزه با تروریسم ۱۴۱

مبحث اول - تروریسم، اقدامی ناقض حقوق بشر و آزادی های اساسی	۱۴۳
--	-----

مبحث دوم - حقوق بین الملل بشر و تعهد دولت در مبارزه با تروریسم	۱۴۴
مبحث سوم - مبارزه با تروریسم در چارچوب مرزهای حقوق بین الملل بشر	۱۴۶
مبحث چهارم - اعلام وضعیت عمومی فوق العاده و تعلیق تعهدات بین المللی	۱۴۹
مبحث پنجم - محدودسازی حقوق بشر از رهگذر قوانین داخلی ضد تروریستی	۱۵۳
مبحث ششم - شورای امنیت و تقابل میان مبارزه با تروریسم و معاهدات حقوق بشر	۱۵۷
مبحث هفتم - حق تعیین سرنوشت: اعمال حقوق بشر به منزله فعالیتی تروریستی؟	۱۶۰
نتیجه گیری	۱۶۱

گفتار هشتم: بحران غزه در ترازوی دکترین مسؤولیت حمایت ۱۶۳

۱. بسترهای الری: کترین مسؤولیت حمایت	۱۶۵
۱-۱. مفهوم امنیت انسانی	۱۶۵
۱-۲. مرحله بشر دوستانه	۱۶۸
۲. مسؤولیت حمایت	۱۷۲
۲-۱. مسؤولیت حمایت: اصول، مرکزی	۱۷۴
۲-۱-۱. اصول اساسی	۱۷۴
۲-۱-۲. بنیادها	۱۷۵
۲-۱-۳. عناصر	۱۷۵
۲-۱-۴. اولویت ها	۱۷۶
۲-۲. مسؤولیت حمایت: اصول و ملاحظات اساسی نظامی	۱۷۶
۲-۲-۱. آستانه دلیل معقول	۱۷۶
۲-۲-۲. اصول احتیاطی	۱۷۷
۲-۲-۳. مرجع صلاحیت دار شایسته	۱۷۷
۲-۲-۴. اصول عملیاتی	۱۷۸
۳. مسؤولیت حمایت و بحران غزه	۱۷۸
۳-۱. دولت مسؤول در باریکه غزه	۱۷۹
۳-۲. عملکرد دولت اسرائیل در حمایت از مردم غزه	۱۸۱
۳-۲-۱. محاصره نوار غزه	۱۸۱
۳-۲-۲. جنگ ۲۲ روزه غزه	۱۸۲
۳-۲-۳. حمله به کاروان آزادی	۱۸۳
۳-۳. ارزیابی عملکرد مراجع ذی صلاح بین المللی	۱۸۵
۴. نتیجه گیری	۱۸۷
پی نوشت ها	۱۸۹

گفتار نهم: نظارت جهانی بر اجرای حقوق بشر: از کمیسیون تا شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد ۱۹۱

مبحث اول - لزوم حمایت جهانی از حقوق بشر و آزادی های اساسی	۱۹۲
---	-----

۱۹۴.....	مبحث دوم - نهادهای جهانی حمایت از حقوق بشر.....
۱۹۷.....	مبحث سوم - کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد: آیین های نظارتی.....
۲۰۱.....	مبحث چهارم - کارنامه کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد.....
۲۰۳.....	مبحث پنجم - شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد: ساختار و مکانیسم های نظارتی.....
۲۰۹.....	گذشته چراغ راه آینده.....

گفتار دهم: نقض حقوق بشر توسط اسرائیل در پرتو کارنامه شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد..... ۲۱۱

۲۱۲.....	مبحث اول - کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد و اسرائیل.....
۲۱۹.....	مبحث دوم - شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد: ساختار و مکانیسم های نظارتی.....
۲۲۴.....	مبحث سوم - اقدامات غیرانسانی اسرائیل در محک قضاوت شورای حقوق بشر.....
۲۲۸.....	نتیجه گیری.....

گفتار یازدهم: تأسیس و ارتقاء ارش هیأت حقیقت یاب سازمان ملل متحد در مورد جنایات ارتكابی نف یاب اسرائیلی در نوار غزه..... ۲۳۱

۲۳۲.....	مبحث اول - حمله نظامی رژیم اشغالگر قدس به نوار غزه.....
۲۳۴.....	مبحث دوم - اقدام رژیم اشغالگر قدس در حمله به نوار غزه.....
۲۳۴.....	بند اول - روند تشکیل هیأت حقیقت یاب شورای حقوق بشر.....
۲۳۸.....	بند دوم - نحوه گردآوری اطلاعات توسط هیأت حقیقت یاب.....
۲۳۹.....	مبحث سوم - تحلیل حقوقی جنایات ارتكابی نظامیان اسرائیلی در نوار غزه در پرتو گزارش هیأت حقیقت یاب.....
۲۴۰.....	بند اول - تأملی در محاصره سیاسی - اقتصادی غزه بر اساس گزارش هیأت حقیقت یاب.....
۲۴۶.....	بند دوم - تأملی در جنایات ارتكابی توسط نیروهای اسرائیلی در غزه بر اساس گزارش هیأت حقیقت یاب.....
۲۴۷.....	اول (عدم تفکیک میان اهداف نظامی و غیرنظامی در نوار غزه.....
۲۴۸.....	دوم (عدم تفکیک میان نظامیان و غیرنظامیان در زمان محاصره.....
۲۵۱.....	سوم (استفاده از غیرنظامیان به عنوان سپر نظامی.....
۲۵۲.....	چهارم (محرومیت از آزادی و نقض حقوق زندانیان.....
۲۵۳.....	پنجم (عدم رعایت اصل لزوم اخطار پیش از حمله.....
۲۵۵.....	ششم (برنامه ریزی و هدف گیری عمدی از سوی نیروهای اسرائیلی.....
۲۵۷.....	هفتم (حمله به تأسیسات زیربنایی و صنعتی توسط نیروهای نظامی اسرائیل.....
۲۵۹.....	بند سوم - تأملی در اقدامات گروه های مسلح فلسطینی در مقابله با نیروهای نظامی اسرائیلی.....
۲۶۰.....	مبحث چهارم - ارزیابی گزارش هیأت حقیقت یاب شورای حقوق بشر در مورد غزه.....
۲۶۳.....	نتیجه گیری.....

گفتار دوازدهم: راهکار تعقیب متهمان به جنایات جنگی در غزه براساس گزارش گلدستون: صلاحیت جهانی ۲۶۵

مبحث اول - جنایات جنگی و صلاحیت جهانی دادگاه‌های ملی	۲۶۸
بند اول - ضرورت تعقیب و محاکمه مرتکبان جرایم بین‌المللی	۲۶۸
بند دوم - پذیرش اصل صلاحیت جهانی توسط دادگاه‌های ملی	۲۶۹
بند سوم - پذیرش اصل صلاحیت جهانی در قلمرو حقوق بین‌الملل	۲۷۰
نخست (حقوق بین‌الملل عرفی و قراردادی)	۲۷۰
دوم (صلاحیت جهانی در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی)	۲۷۱
بند چهار - تعقیب و محاکمه مرتکبان جنایات بین‌المللی در دادگاه‌های ملی	۲۷۳
نخست (موجود در حقوق بین‌الملل)	۲۷۳
دوم (دران کیفری بین‌المللی)	۲۷۴
سوم (رویه دیوان بین‌المللی دادگستری در خصوص اعمال اصل صلاحیت جهانی)	۲۷۶
بند پنجم - رویه بین‌المللی در تعیین اصول حاکم بر صلاحیت جهانی	۲۷۸
نخست (رسیدگی غایب اساس اصل صلاحیت جهانی)	۲۷۹
دوم (اصل لزوم استرداد یا محاکمه)	۲۸۲
مبحث دوم - ارتکاب جنایت جنگی در غزه و امکان اعمال صلاحیت جهانی	۲۸۳
بند اول - صلاحیت جهانی در ارتکاب جنایت جنگی	۲۸۳
نخست (مفهوم و عناصر جنایت جنگی)	۲۸۳
دوم (رویه دادگاه‌های داخلی در تعقیب و محاکمه مرتکبان جنایت جنگی)	۲۸۴
سوم (امکان تقارن صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی و دادگاه‌های ملی در تعقیب متهمان به جنایت جنگی)	۲۸۶
بند دوم - اعمال اصل صلاحیت جهانی در مورد جنایات جنگی ارتكابی در غزه	۲۸۷
نتیجه‌گیری	۲۸۸

گفتار سیزدهم: امکان تشکیل دیوان حقوق بشر اسلامی در کشورهای عینی و بسترهای عملی ۲۹۳

مبحث اول - ضرورت تشکیل دیوان حقوق بشر اسلامی	۲۹۳
مبحث دوم - امکان تشکیل دیوان حقوق بشر اسلامی	۲۹۵
نتیجه‌گیری	۲۹۷

گفتار چهاردهم: قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی ایران در ترازوی حقوق بشر ۲۹۹

مبحث اول - قواعد بین‌المللی حقوق بشر	۳۰۱
مبحث دوم - از قواعد بین‌المللی حقوق بشر تا استانداردهای جهانی حقوق بشر	۳۰۵
مبحث سوم - التزام ایران به استانداردهای جهانی حقوق بشر	۳۰۸

مبحث چهارم - میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و بازداشت محکومین مالی ۳۱۱
نتیجه گیری ۳۱۸

گفتار پانزدهم: رأی وحدت رویه دیوان عالی کشور (مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲) در خصوص رسیدگی به دعاوی اعسار قبل از حبس: گامی به سوی تطبیق قانون داخلی با تعهد بین المللی ۳۲۱

گفتار شانزدهم: بخش مستقیم ماهواره ای و اقدامات متقابل در حقوق بین الملل ۳۲۹

مبحث اول - چالش های حقوقی ارسال برنامه های تلویزیونی توسط ماهواره های بخش مستقیم ۳۳۶
مبحث دوم - لزوم درخواست توقف ارسال برنامه های ماهواره ای غیر مجاز و ارجاع اختلاف به مراجع ذیصلاح ۳۴۸
مبحث سوم - تناقض اقدامات متقابل با عمل ارسال مستقیم - برنامه ماهواره ای ۳۵۱
نتیجه گیری ۳۵۵

گفتار هفدهم: نامه ای در مورد دیوان اروپایی حقوق بشر با ماده ۹ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر به پیرینده لیل شاهین ۳۵۹

۱. بیان مختصر پرونده ۳۶۰
۱-۱. خلاصه پرونده ۳۶۰
۱-۲. نقض های ادعایی خواهان ۳۶۲
۱-۲-۱. ماده ۹ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر ۳۶۲
۱-۲-۲. ماده ۲ پروتکل شماره یک ۳۶۲
۱-۲-۳. مواد ۸، ۱۰ و ۱۴ کنوانسیون ۳۶۳
۲. نقدی بر رأی صادره و کنکاشی در عملکرد دیوان ۳۶۳
۲-۱. بررسی های مقدماتی ۳۶۳
۲-۲. تحلیل عملکرد دیوان و نقد رأی صادره ۳۶۶
۲-۲-۱. صلاحیت مرجع رسیدگی کننده ۳۶۶
۲-۲-۲. برخورد کلی دیوان اروپایی حقوق بشر با ادعاهای نقض ماده ۹ کنوانسیون ۳۶۷
۲-۲-۳. نقد نظر دیوان مبنی بر رد ادعای نقض ماده ۹ کنوانسیون ۳۶۸
۲-۲-۴. نقد رأی صادره در پرتو رویه قضایی دیوان ۳۷۵
نتیجه گیری ۳۷۷
پی نوشت ها ۳۷۹

گفتار هجدهم: تحریم های هوشمند شورای امنیت در پرتو قطعنامه ۱۹۲۹: حفظ یا تهدید صلح؟ ۳۸۳

مبحث اول - صلح در قاموس سازمان ملل متحد ۳۸۶
مبحث دوم - تحریم های هوشمند در چارچوب سازمان ملل متحد ۳۸۸
مبحث سوم - تحریم های هوشمند، گامی به سوی حفظ صلح؟ ۳۹۰

۳۹۱	بند اول - تحریم‌های جامع و نقض حقوق بنیادین بشر
۳۹۴	نخست) تحریم‌های جامع و نقض حق بر غذا
۳۹۶	دوم) تحریم‌های جامع و نقض حق دسترسی بر آب
۳۹۷	سوم) تحریم‌های جامع و نقض حقوق کودک
۴۰۰	چهارم) تحریم‌های جامع و نقض حق بر محیط‌زیست
۴۰۱	بند دوم - تحریم‌های جامع در پروتو ماده ۵۰ منشور ملل متحد
۴۰۴	مبحث چهارم - تحریم‌های هوشمند عامل تهدید صلح
۴۰۴	بند اول - تحریم‌های هوشمند و نقض حقوق افراد مورد هدف
۴۰۵	نخست) تحریم‌های هوشمند و نقض حق بر دادرسی عادلانه
۴۰۷	دوم) تحریم‌های هوشمند و نقض حق جبران مؤثر
۴۰۹	سوم) حقوق بشر مورد نقض به واسطه تحریم‌های مسافرتی
۴۰۹	الف - تحریم‌های مسافرتی و نقض حق حیات
۴۱۰	ب - ممنوعیت‌های مسافرتی و نقض حق آزادی مذهب
۴۱۱	چهارم) حقوق بشر مورد نقض توسط تحریم‌های مالی
۴۱۱	الف - تحریم‌های مالی و نقض حق مالکیت
۴۱۲	ب) تحریم‌های مالی و تأثیرگذاری بر حریم خصوصی، حیثیت و حقوق خانوادگی افراد
۴۱۴	بند دوم - تحریم‌های هوشمند و ممنوعیت کارآیی آنها
۴۱۴	نخست) ناکارآمدی تحریم‌های هوشمند به دلیل اثربخت ملایم آنها
۴۱۴	دوم) ناکارآمدی تحریم‌های هوشمند در برابر تاراج‌های شکیلی اقدامات اتخاذی شورای امنیت
۴۱۶	بند سوم - تغییرات لحاظ شده از سوی شورای امنیت در رفتار اعمال تحریم‌های هوشمند
۴۱۸	نخست) کمیته تحریم‌های شورای امنیت
۴۱۹	دوم) واحد مرکزی و وظایف آن
۴۲۱	سوم) مجمع کارشناسان
۴۲۱	مبحث پنجم - نگاهی حقوقی به قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت علیه فتنه‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران
۴۲۲	بند اول - مقدمه قطعنامه
۴۲۴	بند دوم - متن قطعنامه ۱۹۲۹
۴۲۴	نخست) نقاط مثبت قطعنامه ۱۹۲۹ بر مبنای رعایت اصول تحریم‌های هوشمند
۴۲۵	۱. تحریم‌های مسافرتی
۴۲۵	۲. تحریم‌های (هوشمند) کالایی
۴۲۶	۳. تحریم‌های مالی (انسداد دارایی‌ها)
۴۲۷	۴. تحریم‌های تجاری
۴۲۷	۵. استثنائات انسان‌دوستانه
۴۲۸	۶. استفاده از ابزار تشویق در کنار تحریم

۴۲۹	دوم) نقاط ضعف قطعنامه ۱۹۲۹.....
۴۳۶	نتیجه گیری.....
	گفتار نوزدهم: تحریم های بین المللی ناقض حقوق بشر: از چالش مشروعیت حقوقی تا مسؤولیت بین المللی.....
۴۳۹	
۴۴۰	۱. مبنای حقوقی وضع تحریم های اقتصادی از سوی شورای امنیت.....
۴۴۲	۲. تعهد سازمان های بین المللی و دولت ها نسبت به حقوق بشر.....
۴۴۳	۳. بررسی تطبیقی تأثیر تحریم ها بر موضوعات حقوق بشر.....
۴۴۳	۳-۱. حق حیات.....
۴۴۴	۳-۲. حق برخورداری از استانداردهای مناسب زندگی.....
۴۴۵	۳-۳. حق سلامت و بهداشت.....
۴۴۵	۳-۴. حق آسایش.....
۴۴۶	۳-۵. حق توسعه.....
۴۴۷	۴. آثار حقوق بشری تحریم های شورای امنیت بر علیه برنامه هسته ای ایران.....
۴۵۰	۵. قلمرو صلاحیت شورای امنیت بر حفظ صلح و امنیت بین المللی و مسئله نقض حقوق بشر.....
۴۵۲	۶. نتایج حقوقی وضع تحریم های ناقض حقوق بشر از سوی شورای امنیت.....
۴۵۲	۶-۱. وظیفه کشورهای عضو از زمان ملل در قبال تحریم های ناقض حقوق بشر.....
۴۵۳	۶-۲. مبنای مسؤولیت بین المللی شورای امنیت در قبال نقض حقوق بشر در تحریم ها.....
۴۵۵	۶-۳. بررسی تطبیقی عناصر مسؤولیت بین المللی در وضع و اعمال تحریم های ناقض حقوق بشر.....
۴۵۸	نتیجه گیری.....
۴۶۱	پی نوشت ها.....
	گفتار بیستم: لزوم کنترل قضایی تحریم های اقتصادی سازمان ملل متحد.....
۴۶۸	مبحث اول - ضرورت تجدیدنظر قضایی در تحریم های اعمال شده از سوی شورای امنیت.....
۴۶۹	بند اول - تحریم های هوشمند و «حق بر دادرسی منصفانه» و «حق جبران مؤثر خسارت».....
۴۷۱	بند دوم - «حق بر دادرسی منصفانه» در کنوانسیون اروپایی حقوق بشر.....
۴۷۵	بند سوم - «حق بر جبران مؤثر خسارت» در کنوانسیون اروپایی حقوق بشر.....
۴۷۶	مبحث دوم - امکان بازنگری قضایی تحریم های شورای امنیت.....
۴۷۶	بند اول - بازنگری قضایی تحریم های شورای امنیت توسط دیوان بین المللی دادگستری.....
۴۷۸	بند دوم - بازنگری قضایی تصمیمات شورای امنیت بر اساس منشور ملل.....
۴۷۹	بند سوم - بازنگری قضایی تحریم ها در روبه دیوان بین المللی دادگستری.....
۴۸۱	بند چهارم - بازنگری قضایی تحریم های سازمان ملل از سوی دیوان دادگستری اروپا.....
۴۸۶	نتیجه گیری.....

گفتار بیست و یکم: چالش‌های پیش‌روی کیفر حبس ابد از منظر حقوق بین‌الملل کیفری.....	۴۸۹
۱. حبس ابد در آینه تحولات بین‌المللی.....	۴۹۰
۲. حبس ابد و اصول حقوق بین‌الملل کیفری.....	۴۹۶
۲-۱. قانونی بودن.....	۴۹۸
۲-۲. تناسب.....	۴۹۸
۲-۲-۱. تناسب کیفر و نتایج حاصل از مجازات.....	۴۹۸
۲-۲-۲. تناسب میان کیفر و جرم ارتكابی.....	۴۹۹
۲-۳. بشری بودن.....	۵۰۰
۳. حبس ابد در کمیسیون حقوق بین‌الملل.....	۵۰۱
۴. تعدیل مجازات حبس ابد.....	۵۰۴
۴-۱. تعدیل مجازات حبس ابد در دادگاه‌های بین‌المللی.....	۵۰۵
۴-۲. تعدیل مجازات حبس ابد در دیوان بین‌المللی کیفری.....	۵۰۶
نتیجه‌گیری.....	۵۰۸
منابع و مآخذ.....	۵۱۱

دیباچه

در جامعه جهانی که در پرتو پیشرفت شگرف فناوری‌های نوین ارتباطاتی و اطلاعاتی هر روز کوچک‌تر و کوچک‌تر می‌شود، حقوق بشر حکایت جالب و پرفرازونشیبی دارد. پس از آنکه دیباچه منشور سازمان ملل متحد میان حقوق بشر و صلح پیوندی وثیق برقرار ساخت و رمز پایداری صلح را تحکیم حقوق بشر و بنیادهای آن را در داخل مرزهای کناره‌ها قرار داد، در سال ۱۹۴۸ که اعلامیه جهانی حقوق بشر در ۳۰ ماده به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسید و «حقوق بشر» را واجد وصفی «اعلامی» و «جهانی» کمداد نمود، سرنوشت اعلامیه و حق‌های مندرج در آن در هاله‌ای از ابهام قرار گرفت. اعلامیه جهانی حقوق بشر که در قالب قطعنامه مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد تصویب شده بود به لحاظ شکلی توصیه‌نامه‌ای بیش نبود، از حیث محتوا سیاقی کلی و نسبی بهم داشت، و فاقد سازوکار اجرایی و نظارتی بود. تردیدی وجود نداشت که در نصای سیاسی و اجتماعی دهه ۱۹۴۰ که از پایان جنگ دوم جهانی و تشکیل سازمان ملل متحد چند صباحی بیش نمی‌گذشت، اعلامیه جهانی حقوق بشر چه از حیث شکل و چه از نظر محتوا، قدر متیقن قابل توافق و حداکثر دستاورد قابل حصول محسوب می‌شد. بااین حال شماری از تنظیم‌کنندگان اعلامیه نسبت به قالب و محتوای مورد توافق اعلامیه که البته با رأی ممتنع شماری از دولت‌ها نیز مواجه شده بود، امید چندانی نداشتند. خانم «الینور روزولت» که به همراه آقای «رنه گسن» نقش مهمی در تنظیم اعلامیه جهانی حقوق بشر داشت ابراز تردید نمود که این اعلامیه جهانی که توصیه‌نامه‌ای بیش نیست و فاقد مکانیسم اجرایی نیز می‌باشد بتواند نقش مهمی در

تحقق و اعتلای حقوق بشر در جامعه بین المللی ایفا نماید. به زعم وی، بعید است صرف اعلام این حقوق بدون اینکه از الزامی حقوقی برخوردار باشد، بتواند دولت‌ها را به سوی حرمت نهادن بر این حقوق سوق دهد.

ميثاق بين المللی حقوق مدنی و سیاسی و ميثاق بين المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که در سال ۱۹۶۶ به امضا رسیدند و در کنار اعلامیه جهانی حقوق بشر، به منشور بین المللی حقوق بشر مشهور شدند، نهضت بین المللی حقوق بشر را در عصر ملل متحد راهبری کرده‌اند. این نهضت از حیث هنجاری به آنچنان دستاوردهای شگرفی نایل گشت که در لسان اندیشمندان به «تورم هنجاری» توصیف، گریه تقسیم حقوق بشر به نسل‌های مختلف مبین چنین توسعه هنجاری به شمار می‌رود. در بعد اجرا و نظارت نیز پیشرفت‌هایی نسبی حاصل گشته است.

در مقایسه ميثاق بين المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۹۴۸) عضو تا مارس ۲۰۱۶، البته نقش ميثاق بين المللی حقوق مدنی و سیاسی در اعتلای حقوق بشر در جامعه بین المللی به مراتب بیشتر بوده است. ميثاق بين المللی حقوق مدنی و سیاسی که در ۱۶ دسامبر ۱۹۴۸ به امضا رسید در ۲۳ مارس ۱۹۷۶ لازم‌الاجرا گردید و اینک ۱۱۸ دولت به عضویت آن درآمده‌اند. در این میان پروتکل‌های الحاقی به دو ميثاق نیز نقش حمایتی مؤثری را ایفا می‌نمایند. پروتکل الحاقی به ميثاق بين المللی حقوق مدنی و سیاسی که تاکنون ۱۱ دولت به عضویت آن درآمده‌اند با مجهز شدن به سیستم شکایت فردی نقش بسیار مهمی را در تفسیر و حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی مندرج در ميثاق ایفا کرده است. پروتکل الحاقی به ميثاق بين المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۸۱) که اینک به تصویب ۲۱ دولت رسیده است دورنمایی امیدبخش برای حمایت از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ترسیم ساخته است.

کتاب «بیست و یک گفتار در حقوق بین الملل بشر» مجموعه مقالاتی است که اغلب آنها در ده سال اخیر به قلم حقیر و یا با همکاری شماری از دانشجویان عزیزم در نشریات حقوقی داخلی و یا خارجی به زیور چاپ آراسته گشته است. انسانی شدن حقوق بین الملل، اعلامیه جهانی حقوق بشر، حمایت از اقلیت‌ها، شبیه‌سازی درمانی و حق بر سلامتی، حق جدایی جبران‌ساز، مبارزه با تروریسم، نظارت جهانی بر اجرای حقوق بشر توسط کمیسیون و شورای حقوق بشر سازمان

ملل متحد، صلاحیت جهانی و بحران غزه، دکترین مسئولیت حمایت، تشکیل دیوان حقوق بشر اسلامی، قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی، پخش مستقیم برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای، حجاب، تحریم‌های بین‌المللی و نهایتاً چالش‌های کیفر حبس ابد که در این مقالات مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند، با وجود تنوع موضوعی، در این نقطه مشترکند که جملگی در ترازوی حقوق بین‌الملل بشر مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند.

پراکندگی مقالات و دشواری دسترسی دانشجویان و پژوهشگران حقوق بشر به آن مقالات و نیز توسعه مطالعات حقوق بشر در ایران و نقش انکارناپذیر آن در تحولات اجتماعی کشور، مرا به چاپ و انتشار آن مقالات در قالب کتابی واحد متقاعد نمود. ضمن سپاس از دانشجویان عزیزم در مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته‌های حقوق بشر، حقوق بین‌الملل در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی که مشوق حاضر در گردآوری و تدوین این مقالات بودند، از جناب آقای حبیب‌الرحمن قاضی زین‌الدین جبری فاضل و گرانقدرم در دوره کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل که زحمت تصحیح و نمونه‌خوانی مقالات را بر عهده گرفتند بسیار سپاسگزار هستم. همچنین از مدیر محترم انتشارات خرسندی و همکاران ایشان به‌ویژه سرکار خانم فاطمه حامدی یکتا در جروفچینی، چاپ و انتشار این کتاب قدردانی می‌شود.

سید قاسم زمانی

اسفند ماه یک هزار و سیصد و نود و چهار